

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	155
Land:	Nigeria
Kilde:	Det svenske regeringskansliet, Utrikesdepartementet
Titel:	Mänskliga rättigheter i Nigeria 2007
Udgivet:	27. marts 2008
Optaget på baggrundsmaterialet:	15. april 2008

Utrikesdepartementet

Mänskliga rättigheter i Nigeria 2007

ALLMÄNT

1. Sammanfattning av läget för de mänskliga rättigheterna

När den före detta generalen Olusegun Obasanjo tillträdde posten som Nigerias president 1999 markerade detta slutet på en sexton år lång militärdiktatur. Övergången till ett demokratiskt styrelseskick och antagandet av en ny grundlag innebar en påtaglig förbättring av respekten för de mänskliga rättigheterna (MR). Trakasserier av oppositionella minskade avsevärt och politiska fångar frisläpptes. Journalister fick ett friare spelrum. Det är i dag inte ovanligt att pressen kritiserar makthavare, inte minst ifråga om korruption. En framgång för Nigeria är att landet är invalt i det nya rådet för mänskliga rättigheter inom FN. Nigeria har under de senaste åtta åren gjort demokratiska framsteg, men demokratin är skör i sin uppbyggnad och landet befinner sig fortfarande i ett demokratiskt utvecklingsskede.

Val av bland annat guvernörer och delstatsregering samt till presidentposten hölls i april 2007. Regeringspartiet PDP, People's Democratic Party, behöll makten i valen. Oppositionen och det internationella samfundet kritiserade det sätt som valen gått till på och valresultatet är fortsatt omstritt. Ett antal överklaganden hanteras nu av domstolar och valtribunaler. Valen omgärdades av trakasserier av oppositionella, politiska mord förekom och SSS (State Security Services) slog bland annat kraftfullt ner mot medierna.

Enligt den nye presidenten Yar'Adua ska bland annat respekten för lag och ordning, dit skyddet av de mänskliga rättigheterna hör, ges ökad prioritet. Under året har inga större reformer påbörjats i detta avseende. I massmedierna finns dock uppgift om att polisväsendet ska reformeras med assistans från Storbritannien. Även kriminalvården ska enligt tidningsuppgifter reformeras. Den nya regeringen kritiserar av oppositionen och i massmedierna för att inte stå fast vid sina vallöften på flera områden.

Våldsamma incidenter och upplöpp med etniska och/eller religiösa förtecken förekommer i vissa delar av landet. Läget i Nigerdeltat är oroande, där etniskt baserade sammandrabbningar ofta leder till många dödsfall. Ett positivt tecken är att den nya regeringen bjudit in de militanta grupperna för att åstadkomma fred och stabilitet i området.

Regelrätta avrättningar utan rättslig grund förekommer fortfarande och beror till stor del på att milisgrupper används för att bekämpa brott. "Gaturättvisa", mord och tortyr följer i dessa organisationers fotspår.

Demolering av byggnader, bostads- såväl som affärsetablissemang, fortsätter med svåra följder för tusentals drabbade. Orsaken uppges vara att huvudstaden Abuja måste stadsplaneras. Demoleringar har skett även i Lagos. Byggnaderna har enligt myndigheterna uppförts olagligt och ingen kompensation ges till de drabbade.

Införandet av sharialagar (islamisk lag) i tolv delstater har inverkat på samhället i stort. Särskilt kännbart är det för kvinnorna, men även för den kristna befolkningen i den norra delen av landet. Rapporter förekommer som talar om att personer dömts i dessa domstolar till olika typer av kroppsstraff. Rättssäkerheten i shariadomstolarna kan starkt ifrågasättas.

Den förra regeringen ifrågasatte offentligt om sharian överensstämde med grundlagen, men ville inte blanda sig i rättsprocesser med hänvisning till principen om maktindelning mellan den dömande och verkställande makten. Någon prövning av sharians överensstämmelse med grundlagen har ännu inte prövats rättsligt i nationell domstol.

Ett stort problem, i synnerhet för de utländska oljebolagen, är kidnappningar av personal. Enligt uppgift i massmedierna fortsätter gisslantagningarna att öka. Den militanta gruppen MEND (Movement for the Emancipation of the Niger Delta) tillskrevs en rad våldsamma attacker mot oljebolagen. För att komma tillrätta med oroligheterna har militär kallats in och uppgifter i media gör gällande att ett större antal civila har dödats under året i de sammandrabbningar som sker mellan militären/polisen och olika militanta grupper. En orsak till dessa våldshandlingar är att befolkningen lever i djup fattigdom i denna den mest oljerika delen av landet.

Flera organisationer som arbetar med mänskliga rättigheter rapporterar om upprepade övergrepp mot enskilda från polis, militär och andra myndighetspersoner.

Korruptionen är fortsatt utbredd på alla nivåer i samhället och det finns uppgifter om att civila dödats då de vägrat betala mutor till polis för att till exempel passera en vägspärr.

2. Ratifikationsläget beträffande de mest centrala konventionerna för mänskliga rättigheter

Nigeria har ratificerat konventioner om mänskliga rättigheter enligt följande:

- Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (CCPR 1993) – dock intej tillhörande protokoll om enskild klagorätt respektive dödsstraffets avskaffande.
- Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (CESCR 1993).
- Internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering (CERD 1969).
- FN:s konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (CEDAW 1984) samt det fakultativa (valfria) tilläggsprotokollet om enskild klagorätt (2004).
- Konventionen om barnets rättigheter (CRC 1991) samt tillhörande protokoll om barn i väpnad konflikt respektive om handel med barn, barnprostitution och barnpornografi (2000).
- Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (CAT 2001).
- Konventionen om flyktingars rättsliga ställning (1995).
- Afrikanska stadgan om mänskliga och folkens rättigheter.

Nigeria har uppfyllt sina rapporteringsskyldigheter ojämnt till CERD (senast inkommen i januari 2008), CAT (2006), CESCR (2005) och CRC (2003). Till CEDAW har rapporteringen varit återkommande. Till CCPR rapporterades senast 1999.

MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

3. Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Under militärdiktaturerna förknippades säkerhetstjänsten (SSS) och andra myndighetsorgan med övergrepp mot enskilda, inklusive politiska mord, "försvinnanden", tortyr och annan misshandel. Sedan demokratin infördes sätts statsmaktens förföljelse av regimkritiker inte längre i system.

Myndigheternas respekt för liv och kroppslig integritet har, i generella termer, förbättrats efterhand. Detta utesluter dock inte att det i brottsbekämpningen ännu förekommer olika former av omänsklig behandling. Därtill kommer att

ordningsmakten ofta saknar resurser att ingripa, vilket inte sällan leder till att "gatans parlament" tar över.

Det förekommer tortyr trots ett förbud i grundlagen. Nigeria ratificerade år 2001 konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. I norr har flera delstater infört den islamiska rättsordningen, sharia, på straffrättens område, vilket bland annat innebär att kroppsstraff utdöms i form av piskrapp eller amputation.

FN:s särskilde rapportör vad avser bland annat tortyr, Manfred Nowak, besökte Nigeria i mars 2007 och han fann bland annat att tortyr är vanligt inom till exempel polisväsendet och att effektiva mekanismer för klagomål saknas för dem som blivit utsatta för tortyr eller annan omänsklig behandling.

Det rapporteras ibland om utomrättsliga avrättningar av misstänkta brottslingar. Förövarna är företrädare för statsmakten. Antalet utomrättsliga avrättningar förefaller vara lika många som tidigare till följd av att milisgrupper används i brottsbekämpande syften. "Gaturättvisa", mord och tortyr följer ofta i dessa organisationers spår. Denna typ av sammanslutningar agerar vanligen i ett politiskt sammanhang och de förekommer ofta i olika våldsamheter före och under valen. Organisationen Bakassi Boys, som är verksam i landets sydöstra delar, är det tydligaste exemplet på en organisation med dessa kännetecken.

Övergången till demokrati innebar att olösta konflikter, som tidigare kontrollerades med militära maktmedel, kom upp till ytan. Detta förklarar den ökning av upplöpp med etno-religiösa förtecken som kan observeras sedan den civila regimens fick makten. I vissa fall har militären kallats in för att ta hand om oroligheter. I samband med dessa aktioner har det förekommit att militären har kränkt de mänskliga rättigheterna och stort övervåld har ibland använts.

Även om statsmakten under flera år haft föresatsen att förbättra förhållandena i fängelserna är dessa fortfarande oerhört eftersatta. De flesta av landets fängelser är byggda under kolonialtiden och byggnaderna har fått förfalla. De sanitära och hygieniska förhållandena är oftast undermåliga. Det förekommer övergrepp internerna emellan och uppgifter finns om att problemen blir övermäktiga för fängvaktarna som därför emellanåt låter interner lämna fängelserna. Dessutom råder en kraftig överbeläggning och ibland uppstår våldsamheter med flera döda som följd. De som avtjänar utdömda straff tillåts som regel att ta emot familjebesök, då familjen kan ta med sig mat och dryck. En stor andel av de intagna tillbringar en lång tid i väntan på rättegång. Uppgifter gör gällande att över 10.000 personer väntar på rättegång och det finns personer som suttit i fängelse 10-15 år och till och med längre utan att bli lagförda. Enligt uppgift har 60-80 procent av dem som befinner sig i fängelse aldrig dömts eller ställts inför domstol. Många interner har frigivits för att

förbättra förhållandena i fängelserna. Den förra federala regeringen förberedde flera fängelsereformer, men arbetet med dessa verkar helt ha avstannat.

Utlänningar, som inte är afrikaner, behandlas i allmänhet bättre, även om situationen också för dem är undermålig. Även kvinnor verkar behandlas bättre. Det är inte ovanligt att barn blandas med vuxna i fängelserna.

Allmänt kan sägas att respekten för liv och kroppslig integritet är låg i ett samhälle där levnadsvillkoren försämrats över en längre tid och myndigheterna visat oförmåga att upprätthålla ordningen. Ett stort problem är att flertalet statstjänstemän är underbetalda, vilket medför en naturlig grogrund för korruption. I de överbefolkade storstäderna är brottsligheten utbredd och myndigheternas resurser att utreda brott är starkt begränsade. Många våldsbrott, även med dödlig utgång, leder aldrig till åtal.

4. Dödsstraff

Dödsstraff utdöms för mord, förräderi och vissa grövre våldsbrott. Under 2006 avrättades åtminstone sju personer enligt Amnesty International, trots uttalanden från regeringen att inga dödsdomar verkställts på senare tid. Under 2007 finns uppgift om att åtminstone en person dömts till döden för mord. Domen meddelades av en domstol i Lagos den 1 januari och är överklagad till högre instans.

Införandet av sharia i tolv nordliga delstater har medfört ett antal domar med stening. Domarna har dock inte verkställts. Flertalet fall har uppmärksammats av omvärlden. De dömda har sedermera frikänts. Informationen om domar avkunnade enligt sharia är mycket bristfällig.

Vid övergången till demokrati benådades ett stort antal dödsdömda fångar. I vissa fall omvandlades domarna till livstids- eller tidsbegränsade fängelsestraff.

Den förre presidenten, Obasanjo, förklarade sig i princip vara emot dödsstraff. Den arbetsgrupp som regeringen tillsatte år 2003 rekommenderade i sin rapport att dödsdomar skulle omvandlas till livstids fängelse intill dess att hela det rättsväsendet hade förbättrats. Inget officiellt moratorium (uppehåll) har dock deklarerats. Den politiska opinionen mot dödstraffet är fortsatt svag. Några uttalanden från den nye presidenten i frågan om dödsstraff är inte kända.

De som väntar på avrättning tvingas ofta sitta i ensamcell och utsätts för hårdare behandling än övriga fångar. Det uppges för närvarande handla om 700 personer. Fångar som på detta sätt tvingas sitta länge i ensamcell riskerar

att dö eller få allvarliga bestående psykiska och fysiska men.

5. Rätten till frihet och personlig säkerhet

1999 års grundlag reglerar under vilka förutsättningar någon får frihetsberövas och anger tidsramarna för rättslig prövning. I praktiken efterlevs inte regelverket. Uppgifter gör gällande att förekomsten av godtyckliga frihetsberövanden inte minskar. Även om det förekommer i mindre utsträckning under nuvarande än under tidigare regimer, är det inte ovanligt att släktingar till efterlysta personer arresteras i syfte att få den efterlyste att överlämna sig till rättvisan.

Det finns inga inrikes reserestriktioner. Det är dock vanligt med vägspärrar, där förbipasserande krävs på pengar och även utsätts för våldshandlingar. Korruptionen är utbredd och det är till exempel svårt att få ut sitt pass inom rimlig tid utan mutor.

6. Rättssäkerhet och rättsstatsprincipen

Rättssäkerheten i Nigeria är otillfredsställande. De största hindren för en förbättrad rättssäkerhet är korruption, fattigdom och att människor inte känner till individens rättigheter. Vid övergången till demokrati infördes en ny grundlag, som förutsätter ett självständigt domstolsväsende. I praktiken utsätts dock domstolarna för tryck från såväl den verkställande som lagstiftande makten, liksom från politiker på delstats- och federal nivå. Domstolsväsendet har till följd av svår resursbrist och korruption bidragit till försämrad rättssäkerhet för den enskilde medborgaren. Det förekommer att personakter inte återfinns i fängelsearkiven och som ett resultat tvingas dömda stanna kvar i fängelset trots avtjänat straff.

Också i shariadomstolarna i den norra delen av landet är rättssäkerheten otillfredsställande. De åtalade får ofta inte tillgång till försvarsadvokater och delges inte alltid uppgifter om möjligheter att överklaga. De åtalade erkänner också ofta handlingar utan att förstå beaktelsens konsekvenser. Domarpanelen i shariadomstolarna består ofta av personer vars skolning i hur sharia tillämpas är omtvistad. Sammantaget ger detta utrymme för godtycke i rättsprocesserna.

Den tidigare militärregeringen inrättade en nationell kommission för mänskliga rättigheter som från början betraktades med stor skepsis och som ett redskap för regimen. Kommissionens opartiskhet är fortfarande ifrågasatt. Kommissionen har dock en viktig uppgift när det gäller att sprida information, främst i medborgarrättsfrågor. Kommissionen saknar emellertid auktoritet gentemot andra myndigheter och kan exempelvis inte beordra att personer

som suttit fängslade under flera år i avvaktan på rättegång, frisläpps. Vidare rapporterar kommissionen till justitiedepartementet samt finansieras med statliga medel och kan inte anses vara oberoende från statsmakten.

Under Obasanjos första år vid makten inrättades den så kallade Oputapanelen, en sorts sanningskommission med uppgift att utreda brott mot de mänskliga rättigheterna under tiden 1966-1999. Panelen, som formellt kallas Human Rights Violations Investigation Commission, har avslutat sitt arbete och presenterat en rapport för presidenten. Regeringen har sedermera förklarat att högsta domstolen funnit att Oputapanelens mandat inte var grundlagsmässigt och att regeringen därmed inte avsåg att följa rekommendationerna. Rapporten har offentliggjorts via enskilda organisationer som fått tillgång till den på omvägar. Det faktum att rapporten inte har offentliggjorts av den tidigare presidenten anses som bevis för att rapporten innehåller konkreta rekommendationer med politiska konsekvenser.

7. Strafffrihet

Det nu framväxande demokratiska samhällssystemet förväntas på lång sikt leda till att rättsväsendet får en högre grad av integritet och självständighet. Ett stort problem är att lagstiftningen ofta är ålderdomlig och svåröverskådlig och att rättsväsendet lider svårt av brist på resurser. Otillbörlig maktutövning och korruption antas förekomma ofta. Med övergången till ett demokratiskt styrelseskick har vissa förbättringar skett när det gäller att låta statsmaktens företrädare stå till svars för att ha kränkt de mänskliga rättigheterna. Polisens, militärens och säkerhetstjänstens kränkningar av dessa rättigheter leder dock fortfarande alltför sällan till sanktioner. Dessa grupper agerar i stor utsträckning fortfarande med vissheten om att risken för åtal för eventuella övergrepp är relativt liten. Att genomföra av Oputapanelens rekommendationer skulle vara ett stort steg framåt på detta område.

I det nigerianska samhället tenderar vissa medborgare att ta lagen i egna händer. Privata milisgrupper har vid upprepade tillfällen gripit, torterat och i vissa fall avrättat misstänkta brottslingar. Det är sällan någon ställs till svars för dessa handlingar. Regeringen försöker komma tillrätta med problemen genom olika åtgärder som till exempel att förbjuda milisgrupperna.

Den omfattande strafffriheten är det kanske främsta hindret för att en genomgripande förbättring sker av de mänskliga rättigheterna i Nigeria.

8. Yttrande-, tryck-, mötes-, förenings- och religionsfrihet m.m.

Nigeria har en för Afrika livlig och frispråkig press. I pressen – framförallt i storstadspress – förekommer ofta kritik mot företrädare för regeringen vad

avser korruption och hur statliga medel används. Artiklar om korruptionsanklagelser mot exempelvis representanhusets talman har under 2007 förekommit vid flera tillfällen. Det finns exempel på att SSS arresterat journalister utan laglig grund som skrivit om missbruk av offentliga medel. Viss självcensur utövas av journalistkåren, framförallt vid kritik mot presidenten.

Ett antal incidenter har noterats – framför allt inför valet 2007 – där säkerhetspolisen hindrat journalister från att fritt utöva sin verksamhet. Bland annat har det kommit fram bevis på polisbrutalitet och det har förekommit att journalister gripits och anhållits. Vidare ingrep i oktober SSS mot journalister i delstaten Borno som i privatägda tidningar kritiserat hur en guvernör använt allmänna medel. Flera journalister greps och hölls anhållna.

Uppgifter i massmedia bekräftar denna bild och gör gällande att SSS ingriper mot pressen på uppdrag av olika politiker. Även radiostationer drabbas.

Det finns också exempel, där bland annat en shariadomstol förbjudit en pjäs som handlar om korruption.

Ett stort antal dagstidningar och tidskrifter ges ut över hela landet. Pressens opinionsbildande effekt begränsas emellertid av problem med distribution, små upplagor, höga produktionskostnader och att en stor del av befolkningen inte är läskunnig.

Mediefriheten utvecklas i rätt riktning i den nya politiska miljön, där olika partier och politiker förväntas föra en demokratisk debatt. Samhällskritiska reportage är allmänt förekommande i pressen. Olika intresseorganisationer sprider normalt utan problem sina budskap via medier.

Inga restriktioner finns vad beträffar tillgång till internet.

På grund av den höga andelen analfabeter är radion den främsta förmedlaren av samhällsinformation. De nationella radio- och TV-kanalerna är vanligen kontrollerade av staten. Det finns en laglig rätt att etablera privata radio- och TV-kanaler, men byråkratiska hinder försvårar. Det finns flera privata företag som erbjuder internetuppkoppling.

Sammantaget kan sägas att medieflödet är relativt mångfacetterat och fritt. En ny medielagstiftning har förberetts. Det har även väckts förslag om offentlighetslagstiftning och meddelarskydd. Båda lagförslagen har behandlats i parlamentet men har ännu inte blivit antagna.

Grundlagen garanterar mötes- och föreningsfrihet. Mötesfriheten inskränks när det finns risk för våldsytttringar i samband med sammankomster. Detta ska ses

mot bakgrund av de upplopp, baserade på etniska och religiösa motsättningar, som förekommit sedan demokratin etablerats.

Det nationella fackförbundet NLC (National Labour Congress) är en maktfaktor. Strejker och oroligheter i samband med höjda priser på olika konsumtionsvaror är vanliga.

Religionsfriheten är garanterad i grundlagen, men friheten att bekänna sig till en religion genom eget val har försvårats i takt med den utvidgade tillämpningen av sharia. Visserligen är sharia inte tillämplig på icke-muslimer, men i praktiken har införandet av sharia inverkat på samhället i stort. Tillämpningen av sharia varierar emellertid mellan delstaterna. Gemensamt för de berörda delstaterna har tidigare varit att muslimer fått välja huruvida ett fall ska avgöras i en shariadomstol eller en sekulär domstol. Vidare har alla fall där den ena parten är kristen hänförs till sekulära domstolar. Delstaten Zamfara har beslutat att alla rättsfall som berör enbart muslimer ska avgöras av en shariadomstol. Valfriheten gäller alltså bara när kristna är inblandade.

9. De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

De politiska institutionernas uppbyggnad och uppgifter fastslås i grundlagen. Grundlagen antogs som en del av militärmaktens förberedelser för att överlämna makten till en civil regim.

Under 2005 sammankallades en konferens för att se över grundlagen och göra denna mer demokratisk. Konferensen blev starkt omdebatterad. Den förre presidenten Obasanjo kritiserades för att själv nominera ett flertal av de 391 konferensdeltagarna. Nobelpristagaren Soyinka (som ofta förekommer i politiska debatter) var bland de utvalda, men vägrade delta. Dessutom fick varje delstatsguvernör utse sex delegater, vilket gjorde att regeringspartiet hade 174 delegater. Från muslimskt håll var kritiken hård eftersom presidenten valde en ordförande och en sekreterare för konferensen som båda var kristna. Konferensen hamnade snabbt i ett dödläge på grund av motsättningar.

Det krävs antingen en ny lagstiftning eller ändringar i grundlagen för att samtliga av konferensens rekommendationer ska träda i kraft. De framarbetade förslagen anses vara av godo, som till exempel mer bistånd till staterna i Nigerdeltat, ändring vad gäller de lokala myndigheternas befogenheter och oberoende kandidater som ifrågasätter valutgångar.

Sedan övergången till demokrati har ett stort antal partipolitiska sammanslagningar registrerats. De största politiska partierna på nationell nivå är People's Democratic Party (PDP), All Nigerian People's Party (ANPP) och det nya partiet Action Congress (AC).

PDP:s maktställning kan förklaras med en stark partiapparat och stora ekonomiska resurser, vilket ger förmåga att marknadsföra partiet. PDP har också gynnats av en svag och splittrad opposition där det största oppositionspartiet ANPP lanserade en föga populär presidentkandidat 2007, Muhammadu Buhari, före detta general och militärdiktator med dåligt rykte, inte minst när det gäller respekten för de mänskliga rättigheterna. Till detta ska läggas uppgifter om att PDP i många fall har ändrat valresultatet genom manipulationer. Valet 2007 till presidentposten är fortfarande omdebatterat och valfusk har troligen påverkat guvernörsvalet mer än presidentvalet. Hittills har fem guvernörer fått stiga åt sidan efter beslut av valtribunalen.

Några rättsliga begränsningar för kvinnors valbarhet och valdeltagande finns inte. I praktiken är emellertid kvinnor kraftigt underrepresenterade i det politiska livet. Kvinnorätsorganisationer arbetar för att få nationella, delstatliga och lokala regeringar att sätta upp ett mål på en 30-procentig kvinnorepresentation, men har hittills inte haft framgång. I den ovannämnda grundlagskonferensen deltog endast 30 kvinnor.

EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

10. Rätten till arbete och relaterade frågor

Arbetslösheten är hög och det finns inga tecken som tyder på att den kommer att minska inom en nära framtid, även om den nya regeringen anger sysselsättningen som en prioritet. Enligt grundlagen ska förvaltningen återspegla landets i många avseenden diversifierade befolkningsstruktur. Men i praktiken är arbetsmarknadens villkor sådana, särskilt i den privata sektorn, att diskriminering i olika former ofta förekommer.

Ett land med så utbredd fattigdom och arbetslöshet som Nigeria leder till orimliga arbetsförhållanden. Lönerna ligger i allmänhet långt under behovet för en familjs ekonomi, vilket är en av orsakerna till den mycket utbredda korruptionen i samtliga samhällslager.

Fackföreningar har principiell rätt att verka, men måste registreras hos statsmakten, vilket har kritiserats av ILO (Internationella Arbetsorganisationen). Anställda har rätt att strejka, dock med undantag för grupper som upprätthåller centrala samhällsfunktioner som exempelvis polisen. I övrigt uppfyller den formella lagstiftningen i stort sett kraven på ett socialt ansvarstagande inom arbetslivet, men i verkligheten är situationen en annan. I den frizon som inrättats i staden Calabar har de arbetsrättsliga reglerna delvis frångåtts.

Människohandel, tvångs- och barnarbete förekommer. Trots att regeringen har samarbete med bland annat UNICEF (FN:s barnfond) för att få bukt med problemen, finns inga påtagliga tecken på att antalet barnarbetare minskat. Samma sak gäller i fråga om människohandel, främst med kvinnor och barn.

11. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

De ekonomiska och sociala strukturerna i samhället har snabbt brutits ned och ger inte längre medborgarna en acceptabel service. Detta gäller särskilt inom hälso- och sjukvårdssektorn men även inom utbildningssektorn.

Befolkningen beräknas öka med 2,2 procent per år mellan 2005 och 2015 och kommer då att vara 175,7 miljoner invånare. I den sociala misär som särskilt präglar stora delar av Lagos och andra storstäder, råder hälsoförhållanden som av internationella hjälporganisationer betecknas som alarmerande. Nästan 50 procent av Nigerias befolkning bor i städer.

Praktiskt taget alla tropiska infektionssjukdomar förekommer. Särskilt vanlig är malaria, men även tuberkulos och polio är utbredda. Utbrott av epidemier av kolera, hjärnhinneinflammation och andra infektionssjukdomar förekommer med viss regelbundenhet.

Utbredningen av hiv/aids uppges vara mellan sex och åtta procent, det vill säga högst i Afrika om man räknar antalet smittade. Spridningen riskerar att ske explosionsartat inom de närmaste åren. För att förhindra detta finns flera program som syftar till att sätta upp testcentra runt om i landet. Den förra regeringen tog också initiativ till ett program med bromsmediciner, som dock endast kommer att kunna erbjudas en liten del av befolkningen. Förekomsten av hiv/aids diskuteras i samhället. Att drabbas av hiv/aids är en skam för den enskilde och de flesta drabbade döljer om möjligt sitt sjukdomstillstånd.

12. Rätten till utbildning

Det som ovan sagts om hälsovården kan i stora delar även sägas gälla utbildningsväsendet. Primärutbildning ska enligt gällande regelverk vara kostnadsfri men detta är sällan fallet i praktiken. Utbildningen har också störts av att lärarna inte har fått sina löner utbetalade, eller av andra arbetskonflikter. Regeringen har uttalat att de vill satsa på skolväsendet. Enligt regeringen saknar drygt hälften av landets befolkning förmåga att läsa och skriva. Statsmakten har tidigare aviserat att de ska satsa på primärskolorna som en politisk prioritering, med målet att alla barn ska få kostnadsfri grundläggande utbildning. Programmet kallas Universal Basic Education (UBE) men har ännu inte genomförts.

Etniska motsättningar och rituella trakasserier förekommer och är ett utbrett problem inom universitetsvärlden.

13. Rätten till tillfredsställande levnadsstandard

Bruttonationalprodukten (BNP) per capita beräknas till 752 US dollar av FN-organet UNDP för år 2005. För de stora befolkningsgrupperna i Nigeria ligger den allmänna levnadsstandarden på en mycket låg nivå och de ekonomiska tillgångarna är mycket ojämnt fördelade. UNDP:s utvecklingsindex (Human Development Index) för 2007 placerar landet på plats 158 av 177 länder. Förväntad levnadsålder från födseln är endast 46,5 år. Drygt 70 procent av befolkningen beräknas leva på under en US dollar per dag.

OLIKA BEFOLKNINGSGRUPPERS ÅTNJUTANDE AV DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

14. Kvinnors rättigheter

Grundlagen förbjuder all diskriminering på grund av kön.

Nigeria tillämpar inom familjerättens område tre olika rättssystem; det officiella (baserat på brittisk allmän lag, Common Law), traditionell rätt samt islamisk rätt. Kvinnans rättsliga ställning kan därför variera, beroende på vilken rätt som tillämpas. Traditionellt gäller dock att kvinnans status är lägre än mannens och att kvinnan är bunden till hemmet. Kvinnan har ofta ingen arvsrätt eller andra rättigheter efter avliden make. På vissa håll anses änkan till och med som en del av dödsboet, som ärvs eller ges bort inom mannens familj.

I flera delstater har kvinnor gripits då de ansetts ha varit omoraliskt klädda. Gripanden har även skett i Lagos. I de norra delarna förekommer allt oftare att till exempel allmänna bussar och restauranger har separata delar för kvinnor och män.

Traditionen har stor betydelse för kvinnans rättsliga ställning och det förekommer lokala och regionala avvikelser inom den traditionella rätten. I de delstater i norr som infört sharia märks en försämring av kvinnans ställning. Kvinnor kan inte heller föra talan på samma sätt som män inför en shariadomstol.

I övriga delar av landet håller kvinnans ställning i samhället långsamt på att förbättras. Det finns ett stort antal kvinnoorganisationer som arbetar aktivt med dessa frågor, ofta i nära samarbete med andra MR-organisationer.

Under senare år har man märkt en ökning av välutbildade kvinnor även på högt uppsatta poster i samhället, främst inom advokat- och bankväsendet och inom akademiska discipliner, men även inom den statliga och kommunala förvaltningen. Även om kvinnors representation har ökat i parlamentet är de fortfarande starkt underrepresenterade i politiken. I valen 2007 ökade andelen kvinnor något i senaten och representanthuset, jämfört med tidigare val, även om den kvinnliga representationen internationellt sett får anses vara låg.

Det är vanligt att kvinnor är engagerade i försörjningsjordbruk och i den för landets ekonomi så viktiga ”informella sektorn”. Ställningen som ekonomiansvarig inom familjen stärker kvinnans inflytande i familjen. Ofta har kvinnan därigenom en högre inkomst än mannen, särskilt om denne är arbetslös eller har ett lågavlönat arbete i den offentliga sektorn.

Kvinnor har emellertid överlag en sämre ställning än männen i förvärvslivet. De har i allmänhet lägre löner och bristen på anställningstrygghet medför ofta att gravida kvinnor blir uppsagda. Kvinnor har också stora svårigheter att få tillgång till finansiella/ekonomiska krediter.

Även om flickor och pojkar har samma formella rätt till utbildning är flickor underrepresenterade i skolorna av både sociala och ekonomiska skäl. Om man i en familj inte har råd att skicka alla barnen till skolan blir det flickorna som får stanna hemma. Antingen för att göra hushållsgöromål eller för att tjäna pengar genom eget arbete i form av exempelvis gatuförsäljning. Läskunnigheten bland kvinnor är uppskattad till 41 procent, att jämföras med 58 procent bland männen.

Männen har ofta flera hustrur, såväl i den kristna som i den muslimska kulturen. Arrangerade äktenskap är vanliga, inte sällan med barnbrudar. Former av grov misshandel förekommer inom ramen för mannens lagligt reglerade rätt att ”uppfostra” hustrun, särskilt i polygama äktenskap. Rapporter om våld mot kvinnor är vanligt förekommande. Våldtäkter mot kvinnor och flickor är ett stort samhällsproblem och det är sällan dessa övergrepp polisanmäls.

Många tidiga och täta graviditeter har medfört att nigerianska kvinnor har förhållandevis hög mödradödlighet.

Kvinnlig könsstympning är av tradition vanlig i stora delar av landet. Problemet är störst i landets södra delar. Troligen är upp till 60 procent av kvinnorna i Nigeria könsstympade. Antalet varierar starkt från region till region och ingen statistik föreligger, endast uppskattningar. Det finns inga lagar på den federala nivån som förbjuder könsstympning. Under senare tid har frågan börjat debatteras och det bedrivs informationsinsatser för att begränsa dessa

övergrepp. Dessutom har sex delstater enligt lag förbjudit könsstympning. Dessa åtgärder verkar av allt att döma ha en viss effekt, med ett minskat antal ingrepp som följd.

Många unga kvinnor dras in i prostitution av ekonomiska skäl. Detta medför ytterligare en källa för spridning av hiv/aids och andra sjukdomar. Därtill kommer att nigerianska prostituerade ofta med tvång förs till Europa (människohandel). Etablerandet 2003 av NAPTIP (National Agency for Prohibition of Trafficking in Persons) har förbättrat situationen till en del och organisationen har bland annat samarbete med Italien, Spanien och Nederländerna. Den förra regeringen uppmärksammade problemet och tillsatte en interministeriell kommitté som nu arbetar med olika lösningar för att komma tillrätta med problemet. Även den regionala västafrikanska samarbetsorganisationen ECOWAS har vidtagit åtgärder på området.

15. Barnets rättigheter

Nigeria ligger i vissa fall sämre till än genomsnittet för afrikanska länder söder om Sahara när det gäller barnadödlighet och levnadsvillkor, näringsförhållanden, immunitetsskydd, sjuklighet och utbildningsnivå. Ett stort antal barn lider av undernäring och dessutom ökar antalet hemlösa barn. I princip har inga särskilda resurser avsatts för att ta hand om barn med funktionshinder eller på annat sätt särskilt utsatta barn.

Ett resultat av den snabba befolkningstillväxten är att föräldrar inte kan finansiera sina barns skolgång, vilket medför att ett ökande antal barn ställs utanför skolsystemet. Därtill kommer att skolsystemet försvagats av dålig ekonomi och uteblivna lärarlöner.

Det finns många ytterligare problem som rör barnets rättigheter. Föräldrars desperation leder till ökad handel med barn, något som regimen inte förmått hejda. Det förekommer att barn säljs av sina föräldrar till mellanhänder, som sedan hyr ut dem för hushållsarbete och dylikt. Barn utnyttjas ofta av andra för tiggeri och gatuförsäljning. Dessutom förekommer barnprostitution, barnmisshandel och rituella barnamord. En svag ljusning är att barnens situation uppmärksammas, bland annat av kvinnor på uppsatta positioner i samhället.

16. Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Nigeria präglas av etniska, religiösa och regionala konflikter. Även om grundlagen förbjuder diskriminering på basis av etnisk tillhörighet eller religion förekommer diskriminering i stor utsträckning. Etniska konflikter har sitt

ursprung i att Nigerias befolkning fördelar sig på över 250 etniska grupper. Ända sedan landets självständighet, 1960, har förhållandet mellan de tre största etniska grupperna varit spänt. Under senare år har spänningarna också tilltagit bland befolkningsgrupperna i Nigerdeltat till följd av motsättningar rörande kontrollen över den lukrativa oljeutvinningen.

Konflikter baserade på religion har tilltagit på senare år. På flera håll i landet förekommer omfattande upplopp med våldsamma skärmytslingar mellan muslimer och kristna. Konflikterna har oftast sitt ursprung i kampen om tillgång på föda och mark mellan nomader och bofasta bönder. De etniska och/eller religiösa konfliktmönstren underblåses dessutom av en regional dimension mellan framför allt norr, sydväst och sydöst. De dominerande folkgrupperna i norr är hausa/fulani (huvudsakligen muslimer). I sydväst dominerar yoruba (blandat kristna/muslimer). I den sydöstra delen dominerar igbofolket (huvudsakligen kristna).

Religiösa våldsamheter utbröt i flera städer i norra Nigeria år 2007 till exempel i delstaterna Bauchi och Kano. Kravaller baserade på etnisk-religiösa faktorer förekommer på olika håll i landet med stora grupper internflyktingar som följd.

De grupper som utgör en minoritet inom ett bestämt geografiskt område utsätts konstant för olika former av diskriminering och förföljelse. Införandet av sharia har generellt sett försämrat situationen framför allt för den kristna minoriteten i norr. I vissa av dessa delstater förekommer diskriminering som är sanktionerad av myndigheterna.

17. Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Enligt lag är homosexualitet förbjudet och döms i varierande skala som sedlighetsbrott. Ett utdömt straff kan bestå av fängelse mellan tre månader och tre år, böter eller kroppsstraff. I vissa fall av "sodomi" kan lagen utdöma straff på upp till 14 års fängelse.

Enligt sharialagen är straffet för homosexualitet hundra piskrapp för någon som ännu inte är gift och stening till döds för någon som är gift eller frånskild.

Trots förbudet mot homosexualitet finns enstaka organiserade intressegrupper, framförallt i storstäderna, som till exempel INCREASE och Alliance Rights Nigeria. Uppgifter finns i massmedia om att personer som misstänkts vara homosexuella har attackerats av olika gänggrupperingar och det förekommer ytterligare uppgifter om att homosexuella har stängts av från skolor och universitet. Få personer avslöjar sin homosexuella läggning för omgivningen. Kontakter på internet är vanliga bland homosexuella och det finns inga uppgifter om att myndigheterna gjort tillslag mot sådana sidor.

Vidare finns uppgifter om att 18 män arresterats av polis i delstaten Bauchi den 1 augusti 2007 och anklagats för sodomi på grund av deras påstådda sexuella läggning. Brottsrubriceringen har sedan ändrats till lösdriveri.

Ett lagförslag mot homosexuella förbindelser har arbetats fram, men har ännu inte trätt i kraft. Förslaget innebär inte bara förbud mot giftermål, utan även förbud mot allt sexuellt umgänge, registrering av organisationer som verkar för homosexuellas rättigheter och möten mellan homosexuella. Förslaget har mött stark internationell kritik. Yttrande- och mediefriheten och därtill samlingsfriheten skulle komma att drabbas ifall förslaget blir verklighet.

18. Flyktingars rättigheter

Den nigerianska regeringen samarbetar med UNHCR (FN:s flyktingkommissarie) och enskilda organisationer för att komma tillrätta med flyktingsituationer, som potentiellt sett är mycket allvarliga i denna tätbefolkade del av Afrika. Den humanitära situationen för flyktingarna är svår. Antalet flyktingar i Nigeria uppskattas till nästan 9 000. Liberianska flyktingar får nu hjälp att återvända. De största flyktinggrupperna som därefter kommer att finnas kvar i Nigeria kommer från Sierra Leone, Tchad, Rwanda, Sudan och Demokratiska Republiken Kongo.

Flyktinglägret i delstaten Ogun i södra Nigeria är det största lägret i Nigeria. Lägret administreras av National Commission for Refugees med hjälp av i första hand UNHCR och NRC (nigerianska Röda Korset). Flyktinglägret har funnits sedan 15 år och en del flyktingar har bott där lika länge. Det största antalet flyktingar har hittills kommit från Liberia, därefter från Sierra Leone och resten från Sudan, Demokratiska Republiken Kongo och Kamerun. Mat delas ut i mycket begränsad utsträckning. Rörelsefriheten är inte begränsad till lägret. Kriminalitet och prostitution anses vara utbredd i flyktinglägren.

Nigeria har åtagit sig att behandla flyktingar enligt 1951 års konvention. Det finns allmänt en rädsla i regionen för den humanitära katastrof som kan utlösas, om exempelvis inre oroligheter i Nigeria skulle leda till en allvarligare flyktingsituation.

Antalet internflyktingar beräknas av EU-kommissionen till 1.871.000.

19. Funktionshindrades rättigheter

Regeringen har inte vidtagit några åtgärder genom lagstiftning för att förbättra situationen för personer med funktionshinder. Det finns ett stort antal frivilliga organisationer som på olika sätt engagerat sig för de funktionshindrade, bland

annat genom att bygga bostäder, tillhandahålla hjälpmedel, bedriva sjukvård eller kräva att samhället anpassas till personer med funktionshinder. En ljusning är att de funktionshindrade själva i allt större utsträckning talar för sin sak och kräver bättre villkor.

Demonstrationer som funktionshindrade anordnat har vid åtminstone två tillfällen slagits ner av polismakten.

Det är fortfarande vanligt att barn med funktionshinder förskjuts av föräldrarna, varvid de i bästa fall hamnar på de fåtal institutioner som kan ta hand om föräldralösa, funktionshindrade och sjuka barn. I andra fall hänvisas fysiskt funktionshindrade barn till tiggeri och social utslagning. Det är heller inte ovanligt att funktionshindrade hålls instängda i hemmet.

ÖVRIGT

20. Frivilligorganisationers arbete för mänskliga rättigheter

Det finns ett 80-tal registrerade (det finns i själva verket ännu fler) oberoende organisationer som arbetar för mänskliga rättigheter i Nigeria. Flera av dessa arbetar för mänskliga rättigheter i vidsträckt bemärkelse, som till exempel bevakning av enskilda rättsintressen, kvinnors rättigheter, rehabilitering av interner och forskning i syfte att utveckla demokratiska institutioner. Vissa svårigheter finns beträffande registrering. Under militärdiktaturen utmärkte sig flera organisationer för en orädd kamp mot regimen genom att påtala övergrepp av de mänskliga rättigheterna. Ledande aktivister sattes i fängelse för kortare eller längre tid. Efter övergången till demokrati har de kunnat arbeta ostört och genom sin oppositionspolitiska bakgrund kom de att få en viktig roll under övergångsprocessen. Flera av dessa organisationer deltar nu aktivt i att bygga upp och stärka demokratin.

Några av de kanske mest kända organisationerna som arbetar med mänskliga rättigheter är Amnesty International Nigerian Section (AINS), som dock inte är en del av Amnesty International, Centre for Democracy and Development (CDD), Legal Defence and Assistance Project (LEDAP), Prisoners Rehabilitation and Welfare Centre, Socio-Economic Rights Initiative (SERI), Social and Economic Rights Action Centre (SERAC), The Human Rights Law Service (HURILAWS), och Global Rights Nigeria.

Det finns en rad enskilda organisationer som ägnar sig åt frågor om kvinnors ställning och jämställdhet. Bland dem Gender and Development Action (GADA), Gender Rights Project, Project Alert, Women's Advancement Forum (WAF), Women Centre For Peace and Development (WOPED), Girl Watch, Gender Care Initiative, Girls Power Initiative (med tonvikt på könsstämpning)

samt Baobab vars huvudsyfte är att arbeta med kvinnofrågor i ett muslimskt sammanhang. Flera av dessa har advokater och journalister som aktiva medlemmar, som ger ut publikationer och årsrapporter om situationen rörande de mänskliga rättigheterna i Nigeria. Några organisationer har aktivister som särskilt specialiserat sig på frågor om kvinnans ställning, barnets rättigheter, domstolsväsendet och fängelseförhållandena.

Uppgifter finns att personer som arbetar med mänskliga rättigheter ibland hotas och att statmakten inte vidtar tillräckliga åtgärder för att skydda dessa personer.

21. Internationella och svenska insatser på området mänskliga rättigheter

I den politiska miljö som präglar Nigeria är demokratiutveckling och mänskliga rättigheter prioriterade frågor. Genom EU, USA, Storbritannien, Kanada, UNDP, UNICEF, IOM (Internationella organisationen för migration), ILO, Internationella rödakorskommittén med flera, finns i dag medel avsatta för samarbete om projekt rörande demokrati och mänskliga rättigheter. Sverige stödjer också projekt inom detta område.